

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

GHID DE MONITORIZARE A DREPTURILOR OMULUI/COPILULUI

Chișinău • 2019

AUTORI:

Natalia CEBOTAR, profesor de istorie și educația civică, grad didactic I, IP Gimnaziul Sîrcova, raionul Rezina.

Diana GALANTON, profesor de educație pentru societate, grad didactic I, IP Liceul Teoretic "Mihai Eminescu", municipiul Bălți.

Corina LUNGU, grad didactic superior, consultant principal, Direcția Învățământ Preuniversitar, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

Iosif MOLDOVANU, consultant în drepturile copilului, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC).

Violeta TERGUȚĂ, coordonator programe Educație pentru Drepturile Omului, Amnesty International Moldova.

Rapoarte de monitorizare incluse în GHID:

- Raportul Grupului de elevi din clasele a IX -a, Liceul Teoretic "Mihai Eminescu", mun. Bălți, profesor – Diana Galanton, grad didactic I
- Raportul Grupului de elevi din clasele a VII-a – a IX-a, Gimnaziul Sîrcova, raionul Rezina, profesor – Cebotar Natalia, grad didactic I
- Raportul Grupului de elevi din clasa a VIII-a, Gimnaziul „Grigore Vieru” din s.Chetrosu, raionul Anenii Noi, profesor – Natalia Boroda, grad didactic I

Acest Ghid poate fi găsit: www.amnesty.md www.drepturilecopilului.md

TURNAMENTUL ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI/ COPILULUI este o activitate implementată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova în colaborare cu Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova și Amnesty International Moldova, care are ca scop de a implica elevii în inițiative cetățenești de monitorizare a drepturilor omului/ copilului și prezentarea opiniei lor factorilor decizionali.

Acest Ghid a fost produs de AMNESTY INTERNATIONAL MOLDOVA, cu sprijinul Guvernului Elvețian. Conținutul acestei publicații nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorului

TURNAMENTUL REPUBLICAN ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI/COPILULUI

Context

Conform **Codului Educației** (2014), idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în „*formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate*”.

Curriculumul la *Educația civică* (2010) specifică că scopul disciplinei este „...*formarea calităților cetățeanului activ și responsabil, promotor al valorilor naționale, general-umane și democratice, capabil să-și asume responsabilitatea pentru propriul destin și destinul comunității*”.

Curriculumul la disciplina școlară *Educația pentru societate* (2018) stabilește drept scop „*dezvoltarea la elevi a competențelor pentru cultură democratică*”.

În conformitate cu Reperetele metodologice de organizare a procesului educațional la disciplinele școlare Educația civică și Educația pentru societate, în anul de studii 2019-2020, tema recomandată de cercetare la clasă este: *Valorificarea activităților de învățare bazate pe proiect în procesul de formare a competențelor pentru cultură democratică*.

Turnamentul în domeniul monitorizării Drepturilor Omului/Copilului este o activitate de învățare complexă, care contribuie explicit la formarea competențelor pentru o cultură democratică. Aceasta, de asemenea, permite elevilor să aplice cele învățate, să dezvolte relații autentice de cetățenie cu instituții și membri ai comunității și să-și facă vocea auzită în calitate de cetățeni. Drept rezultat, elevii obțin abilități durabile, care le vor fi de folos în varii contexte, asigurându-le premise temeinice pentru învățare pe tot parcursul vieții.

Concursul republican **Turnamentul în domeniul Drepturilor Omului/ Copilului** se organizează în conformitate cu *Regulamentul de desfășurare a concursului*, aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 74 din 25 ianuarie 2019.

Ce este și ce scop urmărește monitorizarea drepturilor omului/copilului

A monitoriza ceva înseamnă să observi în permanență un lucru și să analizezi starea lui. În acest proces de observare, afli și ce acțiuni sunt necesare pentru ca situația acestui lucru să fie îmbunătățită. De fapt monitorizarea este un lucru obișnuit. Noi permanent observăm ceva, analizăm anumite lucruri și în cazul când ceva nu merge încercăm să înțelegem ce nu este așa și ce trebuie să facem pentru a schimba lucrurile. Ajungem la concluzia că de fapt monitorizarea nu este un proces fără sfârșit el este continuu, circular și fiecare din noi decide până unde să meargă, când să se oprească.

Monitorizarea drepturilor omului (DO)/copilului (DC) este observarea modului în care activitatea instituțiilor statului la nivel local, raional și național, responsabile de protecția și asigurarea drepturilor omului/ copilului, contribuie la realizarea prevederilor legislației naționale, precum și a angajamentelor asumate de către stat prin semnarea Declarației Universale a Drepturilor Omului și ratificarea Convenției cu privire la Drepturile Copilului, precum și a altor acte la care Republica Moldova este parte.

Scopul monitorizării DO/DC este de a ajuta instituțiile și organizațiile statale și cele neguvernamentale să reflecteze asupra acțiunilor pe care le întreprind pentru a respecta și asigura drepturile omului/drepturile copilului, să aprecieze cât de eficiente sunt aceste acțiuni și să determine ce schimbări sau măsuri suplimentare sunt necesare pentru a îmbunătăți situația.

Copiii și tinerii nu sunt doar beneficiari, ci și *participanți activi* în promovarea propriilor drepturi. Ei dispun de *resurse valoroase* pe care le pot investi în procesul de monitorizare a propriilor drepturi – energie, competențe, idei noi și o perspectivă orientată spre viitor. În concluzie, *monitorizarea drepturilor omului/ copilului* ne ajută:

- Să analizăm situația actuală cu privire la respectarea drepturilor copiilor;
- Să identificăm problemele cu care se confruntă unii copii individual, unele grupuri aparte de copii sau o comunitate în întregime etc.;
- Să examinăm dacă angajamentele luate de diferiți factori de decizie la toate nivelurile sunt realizate conform planului stabilit și la timpul stabilit;
- Să determinăm dacă resursele financiare și umane alocate pentru asigurarea drepturilor copilului sunt utilizate eficient;
- Să găsim cele mai potrivite și realiste soluții la problemele identificate.

Ghidul complet de monitorizare a drepturilor copilului poate fi accesat la adresa <http://drepturilecopilului.md>

Procesul de monitorizare este un proces complex, structurat în mai multe etape:

- I. Stabilirea obiectivului monitorizării (Ce vom observa?)
- II. Stabilirea indicatorilor (Cum ne vom da seama despre situația obiectului monitorizării?)
- III. Identificarea surselor de colectare a informațiilor pentru indicatori (Cine deține informația de care avem nevoie?)
- IV. Stabilirea metodelor și instrumentelor de colectare a datelor (Cum vom aduna informația de care avem nevoie?)
- V. Organizarea și analiza informațiilor (Cum extragem concluzii din informațiile culese?)
- VI. Elaborarea raportului de monitorizare și prezentarea lui (Cui, în ce formă și cu ce scop vom prezenta rezultatele monitorizării?)

Este important ca grupul de elevi, ghidat de profesor, să parcurgă fiecare etapă, în ordinea descrisă mai sus, asigurând astfel un proces autentic și interdependent de formare a competențelor pentru o cultură democratică

ETAPE ÎN PROCESUL DE MONITORIZARE

I. Stabilirea obiectivului monitorizării (Ce vom observa?)

Monitorizarea începe de la stabilirea clară a ceea ce urmează să observăm, adică a obiectului monitorizării. De exemplu: putem să ne fixăm obiectivul de a observa respectarea DC la educație sau doar a unor aspecte ale acestuia (metodele de predare a orelor, bullyingul în școală, accesul la educație al unor grupuri de copii, de exemplu, al copiilor de etnie romă sau cu dizabilități etc.).

Obiectivul este ținta, sarcina pe care o vom realiza într-o anumită perioadă de timp. Pentru a începe să vă gândiți la un obiectiv legat de DC/DO, ați putea proceda în mai multe feluri.

- Discutați cu colegii, prietenii, vecinii, care este situația/ problemele copiilor și adolescenților în general. Unde, în ce medii, contexte vă petreceți timpul de obicei? De obicei, se consideră că copiii și tinerii își petrec timpul în familie, la școală, printre prieteni etc. Ce alte locuri vă mai vin în minte? Încercați să delimitați în cadrul acestor medii aspecte/ situații mai specifice cu referire la respectarea drepturilor copilului.
- Studiați conținutul Convenției cu privire la Drepturile Copilului și a actelor normative naționale și faceți o listă de drepturi care sunt cele mai potrivite/ conexe cu situația/ problemele identificate mai sus și pe care intenționați să le monitorizați. Care dintre drepturi vi se pare că sunt încălcate într-o măsură mai mare în comunitate? Sunt grupuri de copii/ tineri în comunitatea voastră care au dificultăți deosebite în realizarea unui anumit drept?

După ce aveți o listă de idei, formulați 1-2 obiective, conform regulilor de mai jos. Modul în care formulăm obiectivul ne poate ajuta să-l realizăm. Astfel, un obiectiv trebuie:

- să se refere la un domeniu concret și specific, să nu fie general sau vag;
- să fie limitat în timp, de ex., 2 săptămâni, o lună, un semestru, un an etc.
- să fie posibil de realizat în timpul, cu resursele, inclusiv umane, și în condițiile de care dispunem.

De exemplu: ne fixăm drept obiectiv să monitorizăm respectarea accesului la educație al copiilor de vârstă școlară, din localitatea Valea Trandafirilor, pe perioada septembrie – decembrie 2018.

Interdependența și indivizibilitatea drepturilor copilului are efecte și asupra stabilirii obiectivelor monitorizării. Așa cum uneori este foarte greu de trasat limite stricte între ariile de manifestare a drepturilor, monitorul trebuie să decidă cât anume își propune să monitorizeze.

În monitorizarea dreptului la odihnă și recreare, un grup de copii au decis să afle și dacă locurile în care semenii lor își petrec timpul liber este lipsit de violență și se simt protejați/ în siguranță.

II. Stabilirea indicatorilor (Cum ne vom da seama despre situația obiectului monitorizării?)

Ceea ce ne permite să urmărim îndeaproape dreptul pe care îl monitorizăm sunt *indicatorii* – niște repere sau semne care ne *ghidează* observarea, ne ajută să descriem *situația* aceluși drept și să măsurăm *schimbările* care au loc în timp. De fapt, indicatorul este o idee prin care încercăm să înțelegem fenomene complexe. El poate fi comparat cu un fragment de informație sau un punct de vedere. Pentru a obține o imagine cât mai amplă despre starea lucrului monitorizat, este nevoie să utilizăm mai mulți indicatori care, împreună, ne ajută să înțelegem un tablou mare.

Indicatorii pentru monitorizarea drepturilor copilului sunt cei care:

- Culeg informații care pot fi organizate separat pe diferite grupuri de copii pentru a vedea cum se respectă drepturile lor (de exemplu: copii de vârstă școlară și preșcolară, copii care locuiesc la sate și în orașe, fete și băieți, copii de diferite etnii etc.).
- Culeg informații despre asigurarea celor mai bune condiții posibile pentru dezvoltarea copiilor.
- Colectează opiniile și experiențele copiilor cu privire la drepturile lor și la gradul în care acestea sunt respectate, măsurând de asemenea nivelul de implicare a copiilor în realizarea drepturilor lor.

Indicatorii de monitorizare pot fi cantitativi sau calitativi, ambele categorii fiind utile, în egală măsură.

Indicatorii *cantitativi* exprimă un număr, un procent sau o proporție.

De exemplu: număr de copii cu o anumită vârstă care sunt vaccinați, din totalul de copii cu aceeași vârstă; număr de calculatoare din școli, raportate la numărul de elevi etc. Indicatorii cantitativi ne spun *ce se întâmplă* la un moment dat cu referire la un drept. Ei însă nu explică neapărat *impactul* pe care îl are asupra copiilor legislația, politicile sau practicile într-un domeniu și, respectiv, *de ce* unii copii nu-și realizează anumite drepturi.

Aceste aspecte sunt măsurate prin indicatori *calitativi*. Indicatorii *calitativi* sunt necesari pentru a evalua gradul în care un copil sau un grup de copii consideră că drepturile lui/ lor au fost realizate (după ce statul a prevăzut aceste drepturi în legislație și a întreprins mai multe acțiuni pentru a asigura aplicarea legilor). Indicatorii calitativi arată care este impactul încălcării unui drept asupra vieții unui copil și cum ar trebui rezolvate problemele.

De exemplu: modul în care activitățile școlare și extrașcolare organizate țin cont de interesele și nevoile copiilor; informație calitativă de la copii și părinți/ îngrijitori despre utilitatea competențelor formate în școală etc.

Elaborarea indicatorilor se poate face pe mai multe căi.

lată câteva exemple, bazate pe dreptul la educație. 1. Prin măsurare sau numărare, obținându-se un număr, un procent sau rată. *De exemplu:* numărul de copii școlarizați din totalul de copii dintr-o localitate; numărul de copii din școală care dispun de manualele necesare pentru disciplinele obligatorii. 2. Prin descriere cu ajutorul unei scale gradate. Scala poate lua diferite forme: grad *înalt* — *mediu* — *scăzut* sau 5 – 4 – 3 – 2 – 1, în care 5 înseamnă că ceea ce observăm se manifestă foarte mult, iar 1 – că nu se manifestă deloc. *De exemplu:* măsura în care școala este dotată cu echipament sportiv; dotarea bibliotecii școlare cu literatură conform curriculumului etc. 3. Prin descriere în cuvinte a calităților unui lucru sau fenomen. Această descriere ar putea avea o anumită structură. *De exemplu: **Cum este luată în considerare opinia copiilor despre metodele de predare ale profesorilor? Cum v-ați simțit pe durata unei lecții? Cum descrieți atmosfera din clasă/ școală?***

Indicatorii fac mai ușoară nu doar monitorizarea respectării drepturilor copilului, dar și organizarea acestei activități și raportarea informațiilor obținute. În același timp, este important să fim conștienți că nici o listă de indicatori nu poate fi considerată completă, pentru că situația pe care încercăm să o măsurăm este foarte diversă și întotdeauna în schimbare. De aceea spiritul de monitor trebuie întotdeauna păstrat, astfel încât activitatea de monitorizare să nu se reducă la o colectare automată de date. Formulând indicatori, întrebări de cercetare și colectând informații, analizați continuu sensul acestora și contextul general observat.

III. Identificarea surselor de colectare a informațiilor pentru indicatori (Cine deține informația de care avem nevoie?)

La această etapă trebuie să precizăm sursele din care urmează să colectăm informațiile, precum și cât de frecvent va fi realizat acest lucru. Decizia despre sursele de informare potrivite pentru a completa cu date indicatorii este influențată de:

- Cunoașterea posibilităților noastre în acest sens – ce surse pot fi accesate în general și la care dintre acestea avem acces noi;
- Tipul de informație de care avem nevoie – cine ne poate spune ceea ce ne interesează;
- Informațiile existente – ce date din domeniul care ne interesează există deja și ne pot fi de folos.

Astfel, în scopul culegerii datelor, se poate apela la experiența de viață a copiilor sau la experiența organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor copilului sau pot fi solicitate informații instituțiilor guvernamentale cu atribuții în domeniile care sunt obiectul monitorizării.

Informații utile despre respectarea drepturilor copilului pot fi aflate din:

- propria experiență și din comunicarea cu alți copii, ca persoane posesoare de drepturi;
- activitățile de zi cu zi, interacțiunea cu diferite persoane sau medii (grupul de prieteni, mediul școlar, cluburi ale copiilor și tinerilor, centre pentru copii și tineri);
- cazuri de expunere la situații dificile sau periculoase (abandon școlar, consum de droguri, trafic de copii, exploatarea prin muncă, delincvența juvenilă etc.);
- diverse materiale produse de copii – rapoarte, articole de ziar, expoziții de desene sau fotografii etc.;
- comunicarea cu persoane care se ocupă de protecția drepturilor copilului și pot relata despre practicile în domeniu, precum și alte persoane adulte din anturajul copiilor – părinți, profesori, grupuri de inițiativă ș.a.;
- diverse documente și rapoarte oficiale (legislația internațională și națională, regulamente, norme și standarde de funcționare a serviciilor, instituțiilor, organizațiilor; statistici și informații oferite de instituțiile statului; rapoarte, cercetări, studii, evaluări ale organizațiilor active în domeniul drepturilor copilului; date oficiale publicate în mijloacele de informare în masă și pe Internet etc.).

Când suntem la începutul activității de monitor, este bine să ne limităm la una – două surse de date, iar pe măsură ce câștigăm experiență și ne dezvoltăm capacitățile de analiză a informațiilor – să utilizăm mai multe.

În scrierea și publicarea oricărui text există regula de a indica sursa de unde am preluat anumite date. Astfel, dacă folosim rapoarte ale unor cercetări, date statistice sau cităm o persoană, este necesar să scriem și cine este autorul raportului respectiv, în urma căreia cercetări au reieșit datele pe care le-am utilizat și câteva date relevante despre persoana, cuvintele căreia le reproducem (funcția, vârsta, sexul etc.).

IV. Elaborarea și aplicarea metodelor/ instrumentelor de colectare a datelor (Cum vom colecta informația de care avem nevoie?)

Pentru completarea indicatorilor pot fi utilizate diverse metode de colectare a informației. Nici o metodă de monitorizare nu este universală, fiecare este potrivită pentru un obiectiv sau altul.

Metodele de monitorizare pot fi cantitative (ancheta) sau calitative (studiul de caz), de grup (discuția de grup) sau individuale (interviul), ele pot fi utilizate separat și în combinație (de ex., la aceeași temă, pot fi realizate un sondaj printre elevi și interviuri cu profesorii). Metodele se deosebesc și după gradul de comunicare și interacțiune cu oamenii: în interviu este nevoie de stabilit o relație de încredere cu persoana interviuată, aplicarea unui chestionar poate necesita un contact mai puțin intens, iar analiza de documente – deloc.

În procesul de monitorizare a DC, pot fi desfășurate diferite tipuri de activități cu aplicarea mai multor metode, în care monitorii să participe în grupuri de copii ori împreună cu adulți. Important este să fie selectate metodele care sunt relevante pentru obiectiv, se potrivesc capacităților surselor de informare, obțin un volum mare de informații utile, sunt relativ ușor de aplicat și avantajoase din perspectiva costurilor și timpului.

În alegerea celor mai potrivite metode pentru a obține informația necesară, este important să analizăm dacă ele sunt:

- *valide* – studiază anume acel aspect pe care vrea să-l afle monitorul;
- *credibile* – informația pe care o furnizează este destul de precisă, are o acuratețe mare;
- *sensibile* – surprind cele mai mici variații ale datelor oferite de surse;
- *realizabile* – monitorul dispune de echipamentul, timpul și capacitățile necesare pentru a le aplica.

Atunci când se decide asupra metodelor prin care vor fi adunate opiniile și ideile de la *copii*, este important să se țină cont de mai multe caracteristici ale acestora, printre care: vârstă, nivel de încredere față de monitor, capacitatea de a-și exprima opiniile, experiența de a fi în situații de problemă etc. De exemplu, copiii care nu știu să scrie, nu vor putea completa un chestionar. De regulă, copiii de vârstă școlară mică nu rezistă unui interviu de o oră. Ceea ce le-ar fi interesant copiilor este să se exprime prin desene sau să participe la o activitate de grup, în care toți să aibă posibilitatea să-și spună opiniile.

Printre metodele de monitorizare a drepturilor copilului menționăm: studierea documentelor, ancheta bazată pe chestionar, sondajul de opinie, interviul, discuția de grup, metode creative, observarea directă etc.

Exemple de metode și instrumente de colectare a datelor: Observarea directă – Fișă de monitorizare, Anchetarea, Sondajul, Interviul – Chestionarul, discuție focus-grup. După o informare despre diverse metode și specificul fiecăreia, având o listă de indicatori și decizia cine va fi sursa de informații, trebuie elaborat instrumentul prin care se va face colectarea datelor. Pentru mai multe detalii despre cerințele pentru elaborarea și aplicarea metodelor de monitorizare accesați:

<http://drepturilecopilului.md>; www.living-democracy.com/ro/ volumul I

V. Organizarea și analiza informațiilor (Cum extragem concluzii din informațiile culese?)

Organizarea informațiilor, analiza rezultatelor și formularea concluziilor și recomandărilor sunt pași prin care oferim un sens tuturor datelor obținute în procesul de monitorizare. Chiar dacă aceste acțiuni sunt uneori dificile, de fapt, ele sunt experiențe zilnice ale oamenilor – toți ne analizăm activitatea, observăm similitudini și diferențe, cautăm explicații, facem anumite concluzii etc.

Analiza informației cantitative

Informația cantitativă este reprezentată de comentariile verbale care pot fi transformate în cifre și numărate („da”, „nu” sau „nu știu”, aprecieri printr-o scală (de la 1 la 5), alegerea anumitor categorii etc).

- Calculează *frecvența* pentru fiecare întrebare studiată: numără activitățile, persoanele, lucrurile care posedă aceeași caracteristică.
- Există două moduri de a număra manual răspunsurile din chestionare: a citi fiecare chestionar pe rând, notând pe o foaie separată codul/răspunsurile pentru fiecare întrebare; a citi răspunsurile la aceeași întrebare din toate chestionarele, numărându-le concomitent.
- Frecvența poate fi exprimată în *procente* – proporția activităților, obiectelor, persoanelor care posedă o anumită caracteristică în cadrul eșantionului total. Procentajele sunt utilizate deseori pentru a prezenta starea curentă sau schimbările produse în timp într-un anumit domeniu.
- Analizează întrebările studiului concomitent cu anumite caracteristici ale respondenților: sex, vârstă, mediul de reședință, instituția de învățământ, localitate ș.a. Vei afla ce spun despre același lucru fetele și băieții, copiii de diferite confesiuni religioase sau de diferite etnii etc.
- *Calcularea mediei* este utilizată pentru a sintetiza rezultatele studiului. Rezultă din împărțirea sumei răspunsurilor numerice la o anumită întrebare la numărul de răspunsuri/participanți. De exemplu, în cazul întrebărilor care necesită o exprimare mai nuanțată a opiniei (1 = nu sunt de acord, 2 = sunt parțial de acord, 3 = sunt de acord), este mai clar dacă spui că media pentru o anumită întrebare este de 2.25, decât dacă spui câți respondenți au ales să răspundă „1”, câți – „2” sau „3”. Media aritmetică are proprietăți matematice care o fac utilă pentru realizarea multor procedee statistice.
- Găsește o modalitate de a include într-un tabel cât mai multe rezultate statistice calculate (medii, frecvențe, rate). Aceasta va contribui la prezentarea sintetică a constatărilor monitorizării.
- Dacă volumul datelor cantitative este mic sau nu aveți abilități de utilizare a computerului pentru analiza lor, puteți opta pentru organizarea manuală a datelor. Dar dacă volumul depășește 300 de persoane sau este necesară o analiză sofisticată, este bine să apelați la programe speciale, cum este SPSS (pachet statistic pentru științe sociale).

Analiza informației calitative

Informația calitativă este reprezentată de răspunsurile verbale obținute în cadrul interviurilor, discuțiilor de grup, atelierelor cu utilizarea metodelor creative sau la întrebările deschise din chestionare etc. Există mai multe abordări ale cercetării calitative. Iată niște reguli generale:

- Citește răspunsurile, ideile, comentariile adunate.
- Aranjează toată informația într-o ordine de lucru – după categoriile de participanți sau după unele caracteristici demografice ale participanților. De exemplu, dacă ai organizat discuții focus-grup cu elevii și profesorii, vei lucra mai întâi cu toate transcrierile uneia dintre categorii.
- Scrie pe foi separate principalele idei reieșite din răspunsurile oferite de participanți la întrebările cercetării. Poți detalia aceste idei pe grupuri de participanți – fete și băieți, copiii din sate și copiii din orașe, copiii de la grădiniță, copiii care merg la școală etc. Fă un semn și pe textul din interviu sau chestionar, pentru a-l găsi mai ușor dacă vei vrea să incluzi citatul/comentariu în raport, pentru a confirma concluzia/constatarea.

- Încearcă să găsești sub-teme în interiorul informațiilor oferite de participanți la o întrebare. De ex., în relatările despre felul în care opiniile lor sunt luate în considerare de către adulți, copiii se pot referi la părinți, profesori, medici, lucrătorii centrelor din comunitate și alte persoane.
- Parcurge de mai multe ori toată informația. Uneori, participanții vor oferi răspunsuri la anumite întrebări atunci când tu îi vei întreba cu totul altceva.
- Asigură-te că toate ideile care spun lucruri asemănătoare se află la un loc, pe foi separate de hârtie.
- Scrie un rezumat pentru fiecare pagină cu comentarii, în care să descrii cum a răspuns fiecare grup de participanți la acea întrebare. De exemplu, vei obține câteva rezumate: despre opiniile copiilor care au până la 12 ani la o întrebare, despre opiniile adolescenților la același subiect, despre opiniile părinților, despre opiniile profesorilor etc.
- Încearcă să compari rezumatele: prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc. Descrie ceea ce observi.
- Încearcă să explici anumite lucruri sau să faci unele recomandări.
- Dacă vei folosi computerul pentru organizarea informațiilor calitative, îți va fi mai simplu să operezi cu fragmentele de text, aranjându-le și rearanjându-le până crezi că ai obținut categoriile potrivite de idei.
- Informațiile vizuale (desenele, fotografiile) pot fi considerate date calitative și analizate ca atare.

VI. Elaborarea raportului de monitorizare și prezentarea lui (Cui, în ce formă și cu ce scop vom prezenta rezultatele monitorizării?)

Raportul asupra monitorizării unui drept este o prezentare a constatărilor rezultate în urma activității de monitorizare. La etapa de pregătire a raportului de monitorizare, ai sarcina să organizezi totalitatea de informații de care dispui cât mai concis, util și interesant.

Odată ce știi cine este auditoriul/ținta voastră (primar, directorul școlii, Consiliul de Administrație, Consiliul profesoral, Avocatul Poporului etc.), este nevoie să decideți și în legătură cu alte aspecte: în ce formă trebuie să fie prezentate rezultatele? ce trebuie să includă prezentarea? cât de voluminoasă să fie? ce stil să aibă?

Rapoartele sunt diferite după gradul de complexitate, mijloacele folosite și alte caracteristici. Ceea ce este comun pentru toate rapoartele bune este logica sau o *structură*. Într-un raport trebuie spus cine a făcut monitorizarea, cu ce scop, cât a durat aceasta, ce metode s-au folosit pentru a colecta și a analiza informațiile, după care – formulate constatările, concluziile și recomandările. Rezultatele pot fi redată după întrebările cercetate sau cele mai importante constatări ale monitorizării. Un raport include, de regulă, analiza diferitor aspecte ale cercetării efectuate și a legăturilor dintre aceste idei.

Sugestii generale pentru elaborarea rapoartelor de monitorizare

- Raportul trebuie să comunice un mesaj. Fă așa ca acesta să fie înțeles de cititori. Folosește în prezentarea rezultatelor același limbaj pe care l-ai folosi și publicul căruia te adresezi. Evită frazele lungi și cuvintele dificile.
- Structura raportului trebuie să fie simplă. Împarte informația pe capitole tematice relativ egale ca volum și dă-le titluri care să sugereze conținutul lor.
- Raportul este mult mai interesant dacă incluzi răspunsuri citate ale persoanelor cu care ai discutat, exemple scurte și fotografii, care transmit faptele și mesajul raportului (utilizate doar cu acordul participanților).
- Dacă raportul este prezentat mai multor grupuri/categorii de persoane, pot fi elaborate câteva variante ale lui, de exemplu, pentru părinți, minister, primărie etc. În acest mod, te asiguri că raportul are un volum acceptabil și este accesibil pentru aceștia.
- Raportul scris poate opera cu trei elemente de bază: cuvinte, cifre și imagini. Pentru a fi mai explicit și mai atractiv, include în raport pe toate într-un mod echilibrat. Cele mai importante constatări pot fi

prezentate în diverse moduri, pentru a fi înțelese de mai multe persoane. Deseori este necesar de comentat rezultatele care sunt prezentate prin cifre.

Notă: Caractere, mărimea 12, interval 1,5, font Times New Roman, 3 foi. Structura Raportului Raportul va conține: • O maximă, frază generalizatoare despre ce va urma. 2-3 enunțuri despre grup. • Dreptul monitorizat cu indicarea actelor normative la nivel internațional, național, local. • Perioada monitorizării. • Obiectivele. • Constatări pentru fiecare indicator, metodele alese, sursa de colectare a informației. • Concluzia. • Recomandări. • Raportului se finalizează cu înaintarea Demersului titularilor de obligații.

Procesul de monitorizare este și un punct de plecare pentru anumite acțiuni care vor contribui la elaborarea strategiilor de rezolvare a problemelor identificate în domeniul drepturilor copilului. Atunci când rezultatele unei monitorizări sunt împărtășite altor persoane, pe lângă informarea acestora, are loc și *sensibilizarea opiniei publice* referitor la o temă. Printr-o prezentare eficientă a informațiilor noastre celor care sunt *responsabili pentru asigurarea drepturilor*, îi putem *influența să acționeze*. Aceasta înseamnă să faci pledoarie sau *advocacy*.

VII. Caracteristicile unui proces eficient de monitorizare a drepturilor copilului

Pentru ca un proces de monitorizare să fie calitativ, trebuie să iei în considerație mai multe lucruri.

- *Planificare și organizare*

Monitorizarea începe cu stabilirea unui plan de lucru (de ex., săptămânal sau lunar), care să conțină sarcini concrete: ce anume va fi monitorizat, cum, cine, de la cine și cu ce periodicitate va fi adunată informația. Planificarea activității trebuie să țină cont și de resursele disponibile, inclusiv: numărul de persoane care sunt implicate, competențele și timpul pe care le au acestea, precum și instrumentele, materialele care vor fi utilizate pe parcurs (caiet pentru notițe, dictofon, computer pentru redactarea raportului de monitorizare ș.a.).

- *Transparență și deschidere pentru implicarea altor persoane*

Transparența se referă la faptul că activitatea monitorului nu trebuie să fie una secretă. Atunci când soliciți informații de la cineva – te prezinți și explici pentru ce ai nevoie de informațiile respective. Pentru ca alte persoane să aibă încredere în tine, ele au nevoie de un minim de informații despre scopul urmărit de grup, unde vor merge informațiile pe care le împărtășește, cine va avea acces la ele, dacă va fi respectată confidențialitatea.

- *Flexibilitate*

Este important ca planul unei monitorizări să fie elaborat în așa fel, încât să fie posibil de revăzut și adaptat dacă apare așa o necesitate. Aceste modificări ar putea fi cerute în diferite situații. De exemplu, pe parcursul monitorizării, observați că o parte dintre indicatori sunt dificil de urmărit și trebuie înlocuiți sau vă dați seama că sursele de informare pe care le-ați identificat sunt mai dificil de accesat decât ați crezut.

- *Protecția copiilor este o prioritate*

Întreg procesul de monitorizare trebuie să respecte o serie de principii etice. Unul dintre aceste principii este și responsabilitatea monitorului de a păstra *anonimatul* surselor de informare, dacă dezvăluirea identității lor ar putea să le dăuneze cumva. În general, acest principiu ajută monitorul să stabilească o relație de încredere cu persoanele de la care colectează date.

Sunt situații când unii copii se confruntă cu grave încălcări ale drepturilor lor. Un monitor trebuie să știe cum să se comporte atunci când află despre asemenea cazuri. Totodată, și copiii trebuie să fie informați că, în anumite situații, nu veți putea păstra confidențialitatea și este de datoria dvs. să acționați pentru a le asigura *protecția*: atunci când un copil este abuzat sau neglijat; atunci când un copil este amenințat că va avea de suferit sau face asemenea

amenințări la adresa altui copil; atunci când un copil intenționează să-și facă rău sie însuși sau deja a făcut ceva în acest sens.

În orice asemenea situație, monitorul trebuie să acționeze în *interesul superior al copilului*, informând despre caz profesorul sau asistentul social sau o persoană de încredere din comunitate. Țineți minte că ceea ce puteți face și trebuie să faceți este să anunțați persoanele/ instituțiile care sunt *responsabile* de aceasta *prin lege*.

RAPORT DE MONITORIZARE
a Grupului de elevi din clasele a IX -a din Instituția Publică
Liceul Teoretic Mihai Eminescu”, municipiul Bălți

Profesor-coordonator – Diana Galanton, grad didactic I

Grupul nostru, elevi din clasa a IX-a, a elaborat prezentul Raport, având la bază studiul de monitorizare cu referire la protecția față de abuz și violență, efectuat în Instituția Publică Liceul Teoretic “Mihai Eminescu” din mun. Bălți.

Dreptul monitorizat: dreptul la protecție față de violență, care este reflectat în Convenția cu privire la drepturile copilului (*Art.19 Protecția față de abuz și neglijare*); Constituția Republicii Moldova (*Art.25 Libertatea individului și siguranța persoanei*); Legea Republicii Moldova privind drepturile copilului (*Art.6 Dreptul la inviolabilitatea persoanei, la protecție împotriva violenței fizice și psihice.*)

Obiectivul monitorizării: Să observăm, timp de 2 săptămâni, dacă mediul școlar din instituția noastră este unul sigur și protector pentru toți elevii.

Indicatori/ Metode/Surse:

Indicatori	Metode/Instrumente/ Surse de colectare a informației
1.Existența documentelor de politici și actelor normative la nivel de instituție privind protecția copiilor față de abuz.	Interviul/ Directorul adjunct, coordonatorul
2.Prezența unor panouri informative/materiale informative, educaționale despre tipurile de abuz	Observarea directă/ fișa de monitorizare
3.Existența boxei de depunere a plângerilor de către elevi în cazurile de abuz și violență față de ei/între ei	Observarea directă/ fișa de monitorizare
4.Numărul de plângeri depuse și înregistrate în cazuri de abuz și violență.	Interviu, Observarea directă/Coordonatorul, fișa de monitorizare
5.Numărul de copii care s-au adresat pentru ajutor în caz de violență verbală sau emoțională	Interviu/Coordonatorul, psihologul școlar
6.Folosirea farselor poreclelor, utilizarea cuvintelor vulgare, jignitoare, între elevi	Observarea directă, Anchetarea/ fișa de monitorizare, chestionarul, elevii din clasele a VI-a, a IX-a
7.Identificarea locurilor unde au loc cazuri de violență	Observarea directă, Anchetarea/ fișa de monitorizare, chestionarul, elevii din clasele a VI-a, a IX-a
8.Aplicarea forței fizice (bătaie, lovire) ca mod de soluționare a conflictelor între copii	Observarea/Fișa de monitorizare, chestionarul, elevii din clasele a VI-a, a IX-a
9.Numărul de copii ce pot face față comportamentelor agresive	Anchetarea/Chestionarul, elevii din clasele a VI-a, a IX-a
10.Prezența orelor care abordează teme legate de soluționarea constructivă a conflictelor, gestionarea emoțiilor	Anchetarea/Chestionarul, elevii din clasele a VI-a, a IX-a

Concluzii și constatări:

Reiesind din analiza datelor colectate prin diverse metode referitor la crearea unui mediu sigur și protector pentru toți elevii, conchidem:

- Școala asigură un mediu sigur și protector pentru elevii săi, ce a rezultat și din prelucrarea chestionarelor aplicate, astfel 62,5% au afirmat că fenomenul violenței se manifestă mai mult în afara școlii, 39,7% – la școală.
- La nivel de instituție sunt prezente acte normative ce prevăd protecția copiilor de violență, discriminare, abuz.
- Cadrele didactice cât și cele nondidactice sunt instruite în domeniul dat și au formate competențe în domeniul prevenirii, raportării și identificării cazurilor de abuz. În același timp prin chestionarul aplicat am identificat că 47,62% din respondenți au

încredere în profesorii săi și pot apela după ajutor. 40,9% au identificat ca persoane de încredere la care poți apela sunt părinții, 6,8% – poliția.

Din chestionarul aplicat am identificat că elevii cunosc formele violenței,

- astfel 82,5% au enumerat următoarele forme de violență: fizică, verbală, sexuală, emoțională, psihică.
- 67,56% din respondenți au calificat utilizarea expresiilor vulgare, folosirea poreclelor, cuvintelor jignitoare ca act de violență, 32,44% identifica ca forme frecvente de violență lovirea, îmbrâncirea, farsa.
- 71 din respondenți ceea ce constituie 80,68% din eșantion au afirmat că în cadrul orelor de dirigenție, educație civică se abordează diverse subiecte legate de soluționarea constructivă a conflictelor, gestionarea emoțiilor, ceea ce înseamnă că elevilor li se formează competențe de relaționare pașnică cu cei din jur, ce a fost confirmat și din chestionar, prin care 44,3% din cei chestionați nu răspund provocărilor, după necesitate cer ajutor colegilor, dirigintelui, profesorilor, deși tachinarea, îmbrâncirea, umilirea persistă între elevi în mediul școlar.

Prin urmare pentru a crea un mediu favorabil dezvoltării în rândul elevilor din cadrul școlii a unor comportamente pașnice trebuie să reducem violența verbală, ameliorăm calitatea relațiilor și a comunicării între elevi.

Grupul de inițiativă a venit cu un Demers adresat directorului instituției prin care s-a solicitat examinarea Raportului și au fost propuse următoarele recomandări:

- Organizarea atelierelor practice, orelor de dirigenție privind fenomenul bullying, cyberbullying cu scopul reducerii cazurilor de tachinare, umilire, folosire a farselor.
- Monitorizarea din partea profesorilor a spațiilor, mai vulnerabile, din preajma sălii de sport, etajul IV unde sunt amplasate clasele a V-a, bufetul școlar pentru a asigura siguranța elevilor în timpul pauzelor.

RAPORT DE MONITORIZARE
a Grupului de elevi din clasele a VII-a – a IX-a
din Instituția Publică Gimnaziul Sîrcova, raionul Rezina

Profesor-coordonator – Cebotar Natalia, grad didactic I

Grupul nostru de monitorizare, constituit din elevi ai claselor a VII-a – IX-a , a elaborat prezentul Raport, având la bază studiul de monitorizare cu referire la informarea copilului privind protecția consumatorului, efectuat în Instituția Publică Gimnaziul Sîrcova, raionul Rezina.

Obiectivul monitorizării: Să monitorizăm respectarea dreptului copilului la informare privind protecția consumatorului din Instituția Publică Gimnaziul Sîrcova, r-ul Rezina, timp de o lună.

Dreptul monitorizat: *dreptul la informare corespunzătoare*, reflectat în Convenția cu privire la Drepturile Copilului (Art.17) și în Legea privind protecția consumatorilor/ Nr. 105 din 13.03.2003 (Art. 5 Drepturile fundamentale ale consumatorilor).

INDICATORI/METODE ȘI SURSE DE COLECTARE

Indicatori de proces/rezultat	Metoda de colectare	Sursa de colectare a informației
1.Nivelul de informare a copiilor privind protecția lor în calitate de consumatori.	Chestionarea, Discuția	Elevi
2.Fluxul de vizite a elevilor la magazine în timpul programului școlar/în afara programului de studiu și produsele achiziționate.	Experiment, discuție	Elevi, vânzători, părinți
3.Sursele de informare a copiilor privind protecția consumatorului.	Discuție observarea/ cercetarea	Elevi, profesori, părinți, surse de informare
4.Nivelul de informare a părinților/ adulților privind drepturile consumatorului.	Focus-grup, chestionarea	Comitetul părintesc, profesori
5.Prezența disciplinelor școlare care abordează subiecte privind informarea privind protecția consumatorului.	Discuție	Profesori
6.Informații despre abilitățile elevilor de a analiza elementele marcate pe eticheta produselor.	Activitate în grup/ studiu de caz	Grupuri de elevi

--	--	--

Observații, constatări, concluzii

Analizând datele colectate am constatat că:

Majoritatea elevilor percep noțiunea de "consumator" drept una identică cu cea de cumpărător/ achiziționare de produse, și mai puțin ce ține de un serviciu plătit.

- 86 % din elevii respondenți au afirmat că zilnic merg la magazin, achiziționează produse de patiserie (pâine, biscuiți, bețișoare crocante, covrigi, chifle etc.). 60 % din ei au afirmat că cercetează eticheta, atrag atenție la calitatea și aspectul exterior al produsului, unii cer chiar și bonul de plată, verifică restul. Mulți din ei au apreciat activitatea magazinelor din localitate cu calificativul "bine".
- Elevii se informează mai mult despre un produs sau un serviciu nou din media și anume internet sau TV, mai puțin de la profesori, părinți.
- La școală primesc informații privind protecția consumatorului la orele de educație civică, biologie, științe, educație tehnologică, dirigenție, ore opționale, matematică.
- În timpul experimentului am observat că, timp de 3 pauze școlare, magazinul alimentar (bar) din apropierea școlii a fost vizitat de 41 elevi, dintre care 27 elevi au făcut următoarele cumpărături: biscuiți sărați, apă carbogazoasă, cipsuri, pesmeți condimentați, bețișoare, pâine, crenguște. 7 din ei au cumpărat rechizite școlare. S-a bătut un singur bon de plată, care a fost aruncat în lada de gunoi. Produsele alimentare erau vândute în sacoșe de polietilenă, luate cu mâna goală. Nici un elev nu a verificat calitatea produselor, nu a cercetat eticheta sau termenul de valabilitate, nu au atras atenția la condițiile de păstrare, nu a cerut bonul de plată, nu a avut pretenții față de prestarea serviciului de către vânzător .
- 33,3% din canalele TV difuzate la noi în comunitate nu informează cetățenii despre drepturile consumatorului. Paginile de pornire din internet nu conțin informații informative privind drepturile consumatorului, doar informații publicitare. Putem accesa pagina web privind protecția consumatorului <http://consumator.gov.md/> care este destul de variată.
- În cadrul discuției focus-grup, părinții au afirmat că copiii lor merg la cumpărături, primind până la 100 lei. Majoritatea merg la magazin, practic, în fiecare zi. Atunci când merg la magazin părinții îi sfătuiesc să se uite la cântar, să întrebe cât costă, să calculeze în gând suma necesară pentru achitare, să fie atenți la drum, să nu piardă banii, dar nici unul nu verifică și nici nu cere bonul de plată.
- Cei 31 adulți chestionați au afirmat că atunci când cumpără un produs cu termen de valabilitate expirat îl returnă vânzătorului sau îl aruncă, nici unul nu s-a adresat la Protecția Consumatorului.
- 40 % din cei chestionați, cercetează eticheta unui produs și procură produse după principiul "magazinul cel mai aproape de casă", mai puțini se conduc de principiu "magazinul cu produse mai bune, calitative". 29 % din cei chestionați au afirmat că știu că există un cadru legislativ privind protecția consumatorului în RM , însă 2 persoane ne-au adresat întrebarea "unde se află?". Putem constata că și adulții sunt parțial informați despre drepturile consumatorului.
- În urma analizei etichetei produselor de către 13 grupuri de elevi am constatat că majoritatea grupurilor au determinat corect denumirea produsului, compoziția, termenul de valabilitate, masa. Greu au determinat producătorul, instrucțiuni de utilizare și păstrare, calitatea produsului, deoarece lipsește informația despre proveniența produsului, sau nu este vizibilă/clară, sau este într-o limbă necunoscută etc., Chiar dacă există compoziția elevii au afirmat că nu o înțeleg .

În concluzie, puntem remarcă că elevii din școala noastră sunt parțial informați privind drepturile consumatorilor, manifestând un comportament nesigur în rolul de consumator, ceea ce poate pune în pericol viața și sănătatea.

Recomandări:

1. Instituția Publică Gimnaziul Sîrcova:

- Dirigenții să organizeze ore la subiectul „Un consumator informat – un om sănătos câștigat”;
- Administrația instituției să plaseze panouri informative pe înțelesul copiilor cu subiectul „Cunoașteți drepturile consumatorului. Acționează!” și să ofere opțiuni de cursuri opționale privind studiul drepturilor consumatorului.

2. APL: să verifice activitatea magazinelor și instituțiilor ce prestează servicii în comunitate;

3. Agenția pentru protecția consumatorilor și supravegherea pieței :

- să întreprindă campanii de informare în teritoriu în procesul cărora copiii ar învăța să determine calitatea produsului, ar învăța să înțeleagă/ interpreteze informația de pe etichetă.

RAPORT DE MONITORIZARE

realizat de către grupul de elevi din clasa a VIII-a din Instituția Publică
Gimnaziul «Grigore Vieru din s. Chetrosu, raionul Anenii Noi

Dreptul monitorizat: dreptului copilului la viață, stipulat în următoarele acte normative:

Convenția cu privire la Drepturile Copilului, Art. 6 Statele părți recunosc dreptul la viață al fiecărui copil. *Constituția Republicii Moldova*, Art. 24 Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică. *Legea privind administrația publică locală*, art. 14 punct 2, lit. (o) aprobă, în condițiile legii, planurile urbanistice ale localităților din componența unității administrativ-teritoriale respective, precum și planurile de amenajare a teritoriului; lit. (y) contribuie la realizarea măsurilor de protecție și asistență socială, asigură protecția drepturilor copilului; art. 29 punct 1, lit. (h) exercită, în condițiile legii, supravegherea activităților în locuri de distracție și agrement și ia măsuri operative pentru buna lor funcționare.

Obiectivele monitorizării:

1. Identificarea locurilor cu risc sporit pentru securitatea vieții și sănătății copiilor în satul Chetrosu raionul Anenii Noi.
2. Studierea opiniei comunității școlare în problema securității locurilor de acces public și nivelului riscului pentru sănătatea populației.

Indicatori, sursa și metodele de colectare a datelor:

Indicatori	Sursa	Metode/ Instrumente
Prezența locurilor în sat care prezintă un risc pentru viață și sănătate. (fântâni neacoperite, gropi de canalizare, clădiri avariate).	Elevii claselor a V-a – a IX-a, Cadre didactice Imagini foto/cl.8	Chestionarea Observarea directă Monitorizare foto
Accesul copiilor în zonele cu risc sporit.	Elevii claselor a IV-a – a IX-a, Cadre didactice	Chestionarea
Securitatea zonelor de agrement, în special a terenurilor de joacă.	Elevii claselor a IV-a – a IX-a, Cadre didactice	Chestionarea

Constatări și concluzii asupra celor monitorizate.

Pentru a identifica problemele cu care se confruntă copiii, inclusiv locurile cu risc sporit pentru viață și sănătate, am mers prin satul Chetrosu, monitorizând locurile pe unde se deplasează locuitorii, se joacă copiii. Astfel, am constatat că pe teritoriul localității sunt multe locuri cu posibilități de accidentare, pe care le-am fotografiat.

Astfel, au fost intervievați un număr de 69 elevi din clasa a IV-a – a IX-a și 7 cadre didactice:

- La întrebarea «Există în sat fântâni, gropi de canalizare descoperite?» 20 respondenți au răspuns «nu», iar 57 respondenți au răspuns «da».
- 65 de copii **știu** unde sunt clădirile avariate, iar 12 copii **nu știu**.
- Copiii au identificat pericolele prezentate de fântânile, gropile neacoperite după cum urmează: cădere în gol – 48, fracturi ale membrelor – 55, traumatisme ale craniului – 28, deces – 34.
- Referitor la pericolele pentru oameni din partea clădirilor avariate, răspunsurile au fost următoarele: traumatisme – 54, fracturi – 48, deces- 34.
- Ca responsabil de amenajarea teritoriului din sat, 3 copii au numit școala, iar 66 de copii au indicat că responsabil de amenajarea teritoriului este Primăria.

Reieșind din cele indicate mai sus, copiii din localitate nu se bucură pe deplin de dreptul la viață și nu se află în siguranță, deoarece sunt supuși pericolului de accidentare, fiindcă au fost depistate locuri cu risc sporit pentru viața și sănătatea copiilor. Copiii cunosc acele locuri, deoarece se joacă în apropierea lor, trec pe lângă ele. De asemenea, elevii conștientizează că căderea în gropile, fântânile neacoperite, aflarea în apropierea pereților accidentați, pot cauza traumatisme grave, fracturi și chiar decesul persoanelor. Școala poartă un grad de responsabilitate, deoarece copiii sunt instruiți periodic despre securitatea vieții și protecția sănătății, dar responsabil de amenajarea teritoriului, totuși, rămâne APL, acesta fiind una din atribuțiile directe ale aleșilor poporului.

Recomandări pentru titularii de obligații:

Având ca temei cele expuse mai sus, grupul de elevi solicită dlui Zalevschii Leonid, primarului de Chetrosu, următoarele:

- Să aducă la cunoștința consilierilor și să ia atitudine civică de prezentul raport .
- Să cerceteze locurile indicate în poze și să identifice modalități legale de securizare a lor.
- Să informeze comunitatea școlară despre măsurile întreprinse.